

CHÚT LUẬN ĐÀM THEO CHUYỆN CHỮ NGHĨA BẮC-NAM.

(Trích Viết Cho Người “Đã Chết”)
(Tâm Bút)

Hôm **July 6/2017**, trong cuộc rượu tại nhà anh Bằng Phong Đặng Văn Âu ở Santa Ana, chuyện Văn Chương được đưa ra đàm luận rất sống động.

[]

(...)

Peter (chỉ vào anh Âu):

-Đây cũng là nhà văn!

Anh Âu (cười hề hề, quay qua BG):

-Như có lần nói với em, anh không muốn làm nhà văn là vì thế này: Có một sự lạ phát nhà văn trong cộng đồng người Việt hải ngoại. Mình đi dự buổi ra mắt sách, mua một cuốn 50 bạc, về đọc, chỉ hai ba trang đầu thấy đã viết sai văn phạm nên vứt vào xó góc!

(Lại cười hề hề).

Peter nhìn em gái TTBG đang ngồi bên cạnh:

-Kiều My nói điều gì đi chứ?

Kiều My cười mím chi:

-Mấy bậc trưởng bối nói chuyện, đâu dám hó hé gì!

Peter cười xòa:

-Ở đây toàn cao thủ, chỉ mỗi tui “*hạ thủ*”.

Anh Âu gạt đi:

-Kiều My, em đừng tin lời anh. Anh khiêm nhượng mà nói vậy, chứ anh thông suốt nhiều chuyện lắm.

Rót *bière* vào ly BG, anh Âu hỏi:

-Bữa trước thấy em uống *cognac* ngọt lắm mà! Sao hôm nay lại uống *bière*?

BG cười:

-Em ở VN về, ngồi trên máy bay cả ngày, tới San Jose lại bị San lồi xuống Santa Ana liền, chưa ngủ được giấc nào anh ạ.

Anh Âu (đổi giọng điệu):

-Hôm nay trong người em “khó ở” phải không?”

BG cười xòa.

Peter hỏi:

-BG có biết tại sao tui khoái truyện ngắn Con Giun Xéo Quá Cũng Oằn không?

BG:

-À, anh nói tại sao đi. Có lần đọc thư anh, thấy đề cập điều ấy. Mùa hè năm 2012, cũng có anh bạn cũ, bắt thần điện thoại xin gặp, mang theo một chai Cognac và một cặp vang trắng & đỏ, bảo rằng vừa tìm ra truyện ấy trên online, đọc, thích quá nên đem rượu đến tặng. Anh ta nhấn mạnh: “*Nguyễn Ngọc Tư không đáng là học trò của TTBG trong lối văn tả chân*”. Mà nói thật, BG không biết Nguyễn Ngọc Tư là ai, cũng chẳng hiểu điểm nào đã khiến anh ta thích truyện đó để mà tặng rượu?

Peter hỏi:

-Ở đây không biết có ai đọc truyện ấy chưa? Rất thú vị! Cái tựa rút từ một câu tục ngữ, vậy mà BG chuyển thành một câu chuyện rất là Nam kỳ, văn phong Nam kỳ, tình tiết đặc sệt Nam Kỳ, Nam kỳ còn hơn tui nữa.

BG:

-Đó là chuyện thật. Nhân vật Má Năm là mẹ ruột nữ diễn viên Cải lương Thanh Thanh Hoa.

Anh Âu:

-Thế à?

Peter:

-BG từng sống đời lưu diễn nên câu chuyện được kể bằng giọng văn thản nhiên rất thật, làm tui khoái.

BG cúi đầu cười.

Peter kể:

-Trong đó, (tui nhớ không lầm, tác giả ngồi đây, nếu sai, xin cải chính) có hai nhân vật nữ tên gọi bà Năm và bà Tám. Hai cô thiếu nữ nhà quê mê Cải Lương, bỏ gia đình trốn theo gánh hát. Thời gian theo gánh, mỗi cô có một cái nghề vặt rất khiêm nhường. Hai cô lấy chồng (cao giọng) rồi hai cô đều bị chết chồng.

Nhân vật bà Tám có thằng con nuôi tên Cỏn, mà thằng Cỏn là hình ảnh mê gánh hát của bà Tám ngày xưa, chỉ khác giống thôi. Bà nuôi thằng này, tưng tiu thằng này. Cho đến một ngày bà chịu không nổi vì thằng này cứ trốn bà mà đi chơi miết... Động cơ làm cho thằng Cỏn cứ bỏ đi chơi là con cháu của ông trưởng đoàn.

Một bữa, bà Tám xuống nhà bếp, gặp bà Năm, thở than về thằng Cỏn. Ngay lúc đó, cô cháu ông bầu xuất hiện xin bà Năm chén canh rồi trò chuyện cùng bà Năm. Tiếp đến, thằng Cỏn cũng xuất hiện. Nó nhìn thấy cháu ông bầu đang có mặt trong bếp, nhưng nó không thấy bà Tám. Nó cứ lén dòm cô gái. Bà Tám ngồi khuất sau bàn thờ Tổ theo dõi thằng Cỏn, bắt gặp ánh mắt tha thiết của thằng Cỏn hướng về cô gái, nên điên tiết nhào ra nắm tóc thằng Cỏn, tay đấm thùi thụi lên lưng lên cổ nó, miệng buông những lời chửi tục tũn.

Thằng Cỏn ngồi im cúi đầu chịu trận, không chút phản ứng. Bà Năm chạy tới can nhưng không kết quả. Con nhỏ sợ hãi lui vào một góc, vẻ kinh hoàng, đôi mắt hướng về thằng Cỏn. Vừa khi ấy có thằng Nở từ ngoài bước vào, nhào tới ôm bà Tám, tách bà ra khỏi thằng kia.

Peter phân tích:

-Cái hay nhất của BG là ở chỗ đã ví đôi mắt cô gái với đôi mắt con chó Vện. Điều đó đủ gây xúc động cho độc giả.

(Kể tiếp)

-Thời gian trước khi gặp bà Tám, được bà nhận làm con nuôi rồi xin ông bầu cho đi theo gánh hát, thằng Cỏn làm đầy tớ nhà ông Quản Sáu. Ở đây, nó bị con cái ông Quản đối xử rất tàn tệ, chỉ duy nhất một sinh vật quyến luyến thương yêu nó là con chó Vện. Mỗi lần nó bị lũ kia bắt cúi mình làm ngựa cưỡi thì con chó Vện nhìn nó với ánh mắt xót xa.

Trở lại cái đêm bị bà Tám đánh chửi, thằng Cỏn bắt gặp đôi mắt cô cháu ông bầu cũng nhìn nó như thế.

Peter hướng về BG:

-Cảnh tả này hay nhất, BG. Tui thích đoạn đó, bởi trong đó có cho thấy cái tình người.

(Kể tiếp):

-Thế rồi bà Tám bỗng cất tiếng khóc thảm thiết. Bà nói: “Cỏn ơi, mày bỏ tao mà mê con khác, làm sao tao chịu nổi. Từ đây tao còn biết trông cậy vào ai. Ngoài mày ra, trên đời tao còn biết thương ai nữa? Trước nay tao chỉ lo cho mày.”

Thế là thằng Cỏn đâm xúc động; nó nói: “Má à, nếu má đừng đánh đập tui, đừng bắt tôi ăn nằm với má thì tui đâu có bỏ má làm chi.”

Peter la lên:

-Nó thả một trái bom, mà phải nói là bom hàng tấn trước mặt mọi người. Phản ứng của bà Năm rất là con người: “*Ủa, có chuyện đó sao?*” Còn thằng Nở thì cười ồ lên, cười một cách ngây thơ vô số tội. Rồi BG chấm dứt câu chuyện bằng câu nói thẳng Nở: “*Trời đất quý thân ơi, hèn chi mày ốm còn hơn que củi đó Cón!*”

Peter cao giọng hỏi:

-Mà BG có biết điểm nào tui khoái nhất không?

BG lắc đầu.

Peter:

-Hay nhất là tác giả không lên án, không nhân danh đạo đức, không làm quan tòa để phán đoán hành động bỏ nhà đi theo gánh hát của bà Năm bà Tám, không kết tội thằng Cón. BG chỉ kể ra bằng giọng văn thản nhiên chân thật. Điều đó làm tui mê câu chuyện.

(...)

Uống xong hớp rượu, Peter kể:

-BG biết, tui có đọc truyện ngắn *I Am Đàn Bà* của con Y Ban ngoài Bắc, viết rất tồi bại. Vậy mà truyện đó lại được đám sĩ phu Bắc Cờ tung hô vạn tuế, coi như nó là người khai phá mở đường cho một trào lưu văn chương mới. (Xua tay) Mà mình cũng không nên trách cái thứ “*ăn chó cả lông, ăn khoai cả vỏ*” đó làm chi! Tụi Hà Nội nó bảo: “*Con người có những cái thèm khát đòi hỏi.*”

BG:

-BG chưa biết truyện đó. Viết bằng tiếng Mỹ?

Peter:

-Nửa Việt nửa Mỹ. (Bật tiếng xì) Cái trò lai căng chữ nghĩa! Tui đọc, phải nói là tui khinh bỉ tác giả đã đành mà còn khinh luôn cả một giới văn sĩ ủng hộ cho truyện đó nữa. Họ coi những tâm lý đòi bại tính dục trong đó là chuyện bình thường, là *normal*. Tui không chấp nhận cái *normal* đó. Đồng ý, con người có sự thèm khát đòi hỏi, nhưng mà con người cũng có trí tuệ, có lương tri, ***biết điểm nào cần dừng lại***. Chứ không phải cứ xách súng vô nhà bank, bị cảnh sát bắt thì nói “*Tại vợ con tui đói thì tui đi ăn cướp*”. Đâu có được. Mình phải có lẽ phải, có luân lý, đạo đức để kèm chế hành động mình chứ.

Peter cười:

-Được cái là cũng có một số người phản đối, vì vậy khi đăng lại, bà Y Ban sửa chút đỉnh nên cái mức đòi bại cũng giảm đi so với bản phát hành lần đầu. Đáng kể nhất là ông chồng của bà đã nói với bà rằng: “*Viết như thế thì khi ra đường nhớ lấy cái mo mà che cái mặt!*”

(Peter tiếp):

-Trong truyện Con Giun Xéo Quá Cũng Oằn của BG, cái việc ăn nằm giữa bà Tám với thằng Cỏn không có gì đạo đức mà cũng chẳng có gì trái luân lý hết. Ông Donald Trump lấy con vợ thua ông 42 tuổi mà! Ông bạn nhạc sĩ Trung Nghĩa bằng tuổi tui mới đây vẫn về VN lấy con vợ 26 tuổi. Chuyện đó *no problem!* Hồng có huyết thống, hồng có liên hệ thì OK chuyện đó!

Peter hát đầu về phía BG:

-Đúng không BG?

BG:

-Dạ.

Peter:

-Đọc chuyện Con Giun tui khoái, xong tìm đọc Nước Chảy Qua Cầu, càng khoái hơn. Có đi như vậy, có sống như vậy, cái lòng mới rộng. Chứ cứ quanh quẩn ở xó bếp thì tâm địa hẹp té.

BG:

-BG đồng ý với anh Peter là sự thương ngoạn văn chương hoặc lối viết của dân Miền Bắc VN có phần quá đà giả tạo, nói lên sự đột phá chữ nghĩa và tình cảm “*theo chiều đi xuống*” chứ không phải đi lên. Điều đó HOÀN TOÀN KHÁC với giới cầm bút và cả người đọc xuất thân Miền Nam trước 1975.

Peter la lớn:

-Vì vậy mà tui coi thường, tui khinh bỉ. Với lại bữa hôm kể cho anh Âu nghe, tui bảo, thấy nói cuốn Cánh Đòng Bất Tận của cái bà Nguyễn Ngọc Tư ở Sài Gòn được lãng xê rầm rộ, quay thành phim, ồn ào quá, tui mới lên mạng tìm đọc, thì BG có biết, tui đọc đúng ba trang đầu, xếp sách lại, không thèm đọc nữa.

BG:

-Tại sao?

Peter:

-Tui nói với anh Âu, điểm dở lớn nhất trong Cánh Đòng Bất Tận là bà Nguyễn Ngọc Tư ĐÃ CỐ TÌNH VẼ RA những hình ảnh “*phải đúng là Việt Cộng, phải ghê rợn như Việt Cộng*”, trong khi Văn Chương đâu cần thiết phải như vậy. Chỉ là giả tạo phóng đại. (Quay qua anh Âu: “*Ghê rợn như cái cánh mà bà gì đó anh?*”)

Anh Âu:

-Bà Nguyễn Thị Năm.

Peter:

-À đúng, bà Nguyễn Thị Năm, người đã nuôi Hồ Chí Minh, khi bà chết, thân thể bà cao lớn quá khổ nên Việt Cộng nó phải nhẩy lên người bà đập cho xương gãy, mới nhét được vào cái hòm. Chuyện kể của bà Nguyễn Ngọc Tư làm tôi ghê rợn đến độ đó. Ở miền Nam, tui mới nghe chuyện cô vũ nữ Cẩm Nhung bị bà vợ ông Trung tá Thức đánh ghen, tạt acide làm méo mó khuôn mặt là đã thấy ác lắm rồi; còn người đàn bà trong nước CSVN, cách trả thù của họ

ghê tởm hơn, mà tui, xin lỗi, tui không dám nói ở đây, quý vị nào về tìm đọc thì mới thấy hết sự thật kinh hoàng của nó.

BG cười:

-Nói thật, BG chưa đọc nên không hình dung đủ điều anh vừa kể.

Anh Âu:

-Tôi đọc hết cuốn sách rồi.

Peter la lên:

-Anh thấy không? Anh thấy tại sao tui hồng nhấc ở đây... Văn chương đâu phải như vậy? Cho dù có lột tả cảnh tượng trần tục đến đâu thì cũng phải có tính văn chương, tức là khai thác những điểm hay của văn chương, chứ không thể "*phải đúng là tính chất tàn ác phi nhân Việt Cộng*" như vậy.

BG:

-BG đồng ý. Tả cảnh giết người, có nhà văn nào trên thế giới viết hay cho bằng Dostoievski? Trong cuốn biên khảo về cuộc đời và sự nghiệp Dostoievski, BG có đề ra một chương nói riêng về tác phẩm Tội Ác Và Hình Phạt, phân tích tâm lý và hành động giết người của nhân vật Raskolnikov.

Cái đoạn giết bà Elizabeth (em gái bà chủ tiệm cầm đồ keo kiệt) mới là hay hơn hết.

Đây này:

-Sau khi Raskolnikov đã giết chết mẹ già cho vay bằng một cái rìu thì người em gái mẹ đột nhiên quay lại. Bất đắc dĩ, chàng phải giết luôn cả bà này. Cảnh sống động nhất trong tác phẩm nhằm vào cái lúc "*Elizabeth lùi vào góc, tránh xa khỏi chàng, không thể kêu lên nổi một tiếng.*"

(Dostoievski diễn tả:)

"*Chàng bỏ nhanh đến bà với cái rìu. Đôi môi bà xoắn lại đau đớn giống như môi những đứa trẻ con khi sợ hãi điều gì đến cứ phải nhìn chăm chăm vào vật ấy và sắp sửa ré lên. Quả đúng Elizabeth là con người thật thà. Bà mất cả tinh thần, kinh hãi từ phút đầu, nên cũng không có ý định đưa tay lên che mặt, dù rằng đó là cử chỉ tự nhiên nhất ngay lúc ấy, bởi vì cái rìu đã giơ thẳng về phía bà. Bà chỉ biết nhấc cánh tay trái đang bỏ thông lên một chút và cũng chẳng thể đưa ngang tới mặt, mà chỉ chậm rãi đưa nó về phía trước như để xô chàng ra. Cái rìu búa thẳng xuống đỉnh sọ bà...*"

(BG phân tích):

-Điều tạo nên tính khủng khiếp cho đoạn văn trên không chỉ đơn giản ở sự sống động về chi tiết, hoặc giả sự xúc động vô tội và những cử chỉ đơn giản của nạn nhân thôi, mà còn do ở "*phương pháp diễn tả tuyệt diệu*" của Dostoievski nữa. Ở đây, trước những gì xảy ra, người ta thấy "**CHỈ CÓ một nạn nhân mà KHÔNG CÓ thủ phạm**". Hành động giết người của Raskolnikov không được bày tỏ như ý chàng muốn, và "**sự tranh đấu dường như chỉ xảy ra giữa Elizabeth với chính cái rìu**".

Trong lịch sử văn chương thế giới, không có cảnh nào hay hơn để trình bày bản chất lạ lùng, gợi ảo giác, làm nổi bật chủ đề, cho bằng cảnh nói trên. Đây là một tác phẩm trình bày về những điều “khó tin mà trở thành sự thật”; những phân cách trở nên liên kết; các biên cố lộn xộn được nhìn như những trách nhiệm của con người; ý tưởng đổi ra thành hành động; và **“hành động đòi hỏi phải có kẻ thực hiện”**.

Dostoievski ghi chú trong sổ tay rằng kẻ sát nhân cũng BỊ RỒI vào trạng thái bất ngờ ngay cả với chính chàng: *“Khi giờ hành động điểm, tất cả mọi sự xảy ra khác hẳn, không chút nào giống như chàng chờ đợi và dự bị trước.”*

Do đó, với phương pháp viết độc đáo riêng, Dostoievski đã biến thể được bối cảnh nói trên thành ra một trong những sự thật kinh khủng nhất của thế giới văn chương.

(Trở lại câu chuyện bàn rượu).

BG (cười):

-Các anh thấy, diễn tả cảnh giết đến cả hai mạng người, vậy mà tại sao độc giả biết bao thế hệ nối tiếp vẫn **không** thấy **kinh tởm**, chán ghét cả tác giả lẫn nhân vật, như anh Peter **từng kinh tởm** một đoạn tả nào đó trong Cảnh Đồng Bất Tận của Nguyễn Ngọc Tư? Tác phẩm sống hay chết với Thời Gian chính là **“từ những cảm xúc yêu hay ghét của độc giả đối với tác phẩm”**; đặc biệt hơn là *sau khi tác giả đã chết*, sự định giá này sẽ có hay không mà thôi.

Anh Âu:

-Với cuốn sách của Nguyễn Ngọc Tư, bởi vì...

Peter ngắt lời:

-Ghê tởm quá! Kinh hoàng quá!

Anh Âu (tiếp):

-...Cái chế độ nó phải tạo nên con người như vậy. Do bởi cái họa của đất nước mà làm cho những người đi theo CS không thấy được cái Ác...

Peter:

-... Họ coi cái Ác như *“chuyện thường ngày ở Huyện”*.

Anh Âu:

-... lại còn đồng lõa với cái Ác. Đây này, ông Nguyễn Khắc Viện là anh ruột bà chị dâu tôi, một bác sĩ rất yêu nước nhưng không nhìn thấy CS nó giết cha mình mà lại còn thờ lạy Hồ Chí Minh. (Quay sang BG) Thành thử anh nói cái chế độ đó nó ghê gớm, y hệt một con quỷ. Chứ còn, xin lỗi, nói đụng tới ông già tôi thì dù ông già tôi có là thằng ăn trộm đi nữa, tôi cũng trả thù.

Peter:

-BG thấy, truyện ngắn Con Giun của BG nó tiêu biểu cho cái phong thái, tư duy của người Miền Nam.

BG:

-A! BG không biết.

Anh Âu:

-Như vậy phải cảm ơn Miền Nam...

Peter la lên:

-Chứ sao!

Anh Âu:

-...bởi vì Miền Nam nó TẠO NÊN CĂN BẢN cho con người mình.

Peter (tiếp lời anh Âu):

-... LÀM CHO MÌNH BIẾT THƯƠNG đồng bào. Thử hỏi, một người như BG có thể viết được một câu chuyện như Cánh Đồng Bất Tận không?

Anh Âu quay qua BG:

-Em biết, một buổi sáng ngồi uống *café* với Peter, anh kể câu chuyện “*anh bay ra Huế chở quan tài, thì có một người phụ nữ tới ôm anh, khóc và nói: Anh Âu ơi, anh ấy chết rồi. Anh nghe, cũng khóc luôn.*” Và khi kể lại với anh Peter, anh cũng khóc. Anh không kèm được cái khóc của mình. Bề ngoài trông anh như một thằng tướng cướp nhưng trái tim anh rất mềm trước sự đau khổ của kẻ khác.

(Quay qua hai anh Bảo và Phúc):

-Nói thật với các toa, tôi chán anh em Không quân lắm! Có những thằng bạn, về đây chơi, tôi tiếp đãi rượu thịt ê hề, uống đã đời rồi, nằm ngủ ngáy pho pho. Trong khi đó mình dọn dẹp rồi mình thao thức. Mà đâu ai bắt mình thao thức, cái khổ của mình là mình biết đau đón trước cái khổ của đất nước. Mà mình nói ra thì tụi nó bảo (giả dài giọng) “*Ôi, mày đạo đức giả!*”.

(Lắc đầu). Không phải, cái nghiệp của mình là vậy.

(Quay qua BG) Cho đến khi anh gặp em, nghe em kể những chuyện riêng, anh chỉ muốn nói với em: “*Cái bất hạnh của mình nó còn quá nhỏ so với bất hạnh của dân tộc em ơi.*”

BG:

-Dạ, anh nói đúng.

Anh Âu:

-Em hiểu không? Hãy vươn lên, đừng bao giờ muốn kết liễu đời mình, bởi vì nếu làm chuyện đó, chẳng những em có tội với bố mẹ mà còn có tội với cả trời đất. (Cao giọng) Trải qua cuộc sống trong một đất nước tang thương như vậy mà em đã vật lộn và sống còn thì những ngày tháng đi sau phải tiếp tục sống làm sao cho có ý nghĩa.

BG:

-Cảm ơn anh, em sẽ ghi nhớ mãi lời anh.

Peter:

-Tui qua Mỹ gần 40 năm, chỉ có hai người viết mà tui đọc nhiều là ông Nguyễn Đức Lập con trai bà Tùng Long và TTBG.

(BG cười, xấu hổ).

Peter:

-Không biết BG có đọc Nguyễn Đức Lập không? Và Nguyễn Ngọc Tư?

BG:

-Dạ, có dăm bài Nguyễn Đức Lập. Còn Nguyễn Ngọc Tư thì chưa. Thấy tác phẩm cô ấy được báo Tuổi Trẻ trong nước lãng xê rầm rộ...

Peter:

-Mà đâu có gì giá trị...

BG:

-...thì BG không đọc, nói đúng hơn là không có thì giờ đọc, nhưng nhờ một cô bạn cũng trong giới nhà văn đọc, rồi cho biết ý kiến.

Peter:

-Dàn trận ghê quá...

BG:

-...Cô này đọc xong, từ Nam Cali gọi BG nói như vậy: *“Bây giờ BG cứ tưởng tượng một cô gái quê Cà Mau lên Sài Gòn, ngồi xe cyclo dạo phố, móng tay móng chân đánh màu đỏ choét, xanh xệ ra về ta đây dân thành thị... thì đó là Nguyễn Ngọc Tư.”*

BG cười:

-Không biết cô bạn có quá lời chăng nhưng cô xuất thân Couvent des Oiseaux Dalat, du học Pháp, bạn với Đặng Tiến, anh chàng “ăn cơm quốc gia thờ ma CS”. Trước nay trò chuyện, BG thấy nể khiêu thưởng ngoạn chữ nghĩa *“rất Tây”* của cô bạn. Vì vậy, sau lời cô nhận định về cuốn Cánh Đồng Bất Tận của Nguyễn Ngọc Tư, BG bỏ luôn ý nghĩ đọc nó.

Anh Âu:

-Cái đặc biệt thế này: Con Nguyễn Ngọc Tư nó ít học lắm, nhưng mà nó viết được quyền đó...

Peter (vẻ khinh bỉ):

-Viết như vậy, nói thiệt với anh Âu, tui thà tui bẻ bút...

Anh Âu:

-Nó phản ảnh đúng xã hội CS.

Peter:

-Tui thích BG ở điểm là “*không muốn so sánh với Dương Thu Hương, dù Dương Thu Hương có nổi tiếng thế nào thì cũng không muốn giống bà*”... Nói thật, mình hông có độc địa như Dương Thu Hương được, nói xin lỗi, mình không mất dạy được như bà...

BG:

-Giọng văn bà chanh chua quá, chính giới chữ nghĩa miền Bắc sau 1975 BG từng gặp cũng nhận định như vậy.

Anh Âu:

-Toa cứ nhớ là xã hội tạo nên con người.

Peter:

-Chứ sao!

BG:

-Các anh biết, sau tháng 4/1975, BG ở lại VN mấy năm, nhờ ơn Cách Mạng mà theo đoàn Cải Lương lưu lạc khắp nơi, biết được nhiều vùng, nhiều chỗ...

Peter:

-Tui cũng nói với anh Âu là cũng nhờ đó mà tui mới tích lũy được những hiểu biết về người CS...

BG:

-... Nhưng cái tư tưởng gọi là “kỳ thị Bắc Nam” không có trong BG. Đạo đó đi theo đoàn, tiếp xúc toàn giới bình dân nghèo khổ không chút gì chữ nghĩa thì tình cảm tự nhiên trong BG chỉ là nỗi xót thương và gần gũi dành cho họ. Thấy họ dù ở miền Nam hay miền Bắc cũng đều bị khổ vì cái nạn CS như mình...

Nhưng kể từ năm 2000, giao thiệp với anh Thế Phong, nhà văn kỳ cựu Miền Nam vẫn sống tại Sài Gòn, có dịp biết nhiều những con người thuộc giới văn chương “Sài Gòn-mới” và “Hà Nội-mới”, trong tâm hồn BG mới bắt đầu có cảm nghĩ “kỳ thị” Cộng Sản và Quốc Gia.

Điều nói trên quả là kỳ cục! Nhưng mà, không hiểu tại sao, tự dung cảm thấy rất “*dị ứng*” với giới cầm bút ***cả hải ngoại lẫn trong nước***. Thấy như có cái gì còn cợn giữa mình với Họ. Không thân được, không đến gần được. Càng những nhà văn thoát thai từ Miền Bắc nay đã ra tới ngoài hải ngoại, tâm lý nói trên trong BG lại càng mạnh mẽ.

(BG tiếp):

-Nhớ năm xưa, có anh bạn của TNH, một lần đưa ra nhận xét: “*Không có nghề nào làm cho người ta dễ trở nên kiêu ngạo cho bằng nghề làm nhà văn. Mà, so sánh thì thấy giới nhà văn nữ mắc cái bệnh này nhiều hơn nhà văn nam*”, BG thấy đúng quá trời!

Giới nhà văn hải ngoại thì hẳn các anh rành hơn BG, còn giới trong nước, BG không đọc nên không biết họ viết cỡ nào. Chỉ có điều phải nhận, ***cái tính kênh kiệu ta đây*** trên bề ngoài, và ***trần truồng thô tục*** trong ngôn ngữ (ở vài nhà văn đã gặp) làm BG sợ hãi.

Ví dụ, mùa nghỉ hè 2006, được hai anh Thế Phong & Đông Sơn đưa đến uống *café* với bà nhà văn Hoàng Hương Trang cỡ tuổi anh Đông Sơn, nói giọng Huế. Trong gần hai tiếng đồng hồ, BG ngồi im thin thít trước các câu chuyện rất sòng sượng giữa ba nhà văn Sài Gòn, (thêm một người nam nữa mà BG không nhớ tên được). Ngôn ngữ bà Hoàng Hương Trang dùng thật đúng là “Câu Muối, cống rãnh”, bộ thể bề ngoài ra vẻ ta đây đàn chị giang hồ đậm chém! BG sợ quá, phải giả vờ đứng lên nhìn ngắm các bụi cây, xa khuất tầm chuyện trò của họ.

(BG cười):

-Ở Nam Cali có nhà văn Nguyễn Thụy Minh Ngữ cũng lới nói năng dơ bản đó, các anh hẳn đã biết? Nhưng đôi lần có dịp gặp BG, Minh Ngữ vẫn “chừa” ra loại ngôn từ quen thuộc để chỉ đối đáp cùng BG bằng những “*ngôn từ của BG*” mà thôi.

Ở trên chỉ là một điển hình BG đưa ra. CÁI NHÌN XA LẠ của mình đối với giới ‘tự nhận là elite’ thật không thể nào tẩy rửa. Hải ngoại cũng thế mà trong nước cũng thế. Hình như giới này cho cái chuyện nói năng bừa bãi, viết lách sòng sượng MỚI ĐÚNG LÀ cái *mode* hợp thời trang?!

Câu nhận xét “*Văn là người*” của ông bà xưa thật đúng! Dĩ nhiên BG không có thì giờ đọc chữ nghĩa các người hải ngoại hay trong nước, nhưng anh Peter đã đọc giùm (điển hình) qua Nguyễn Ngọc Tư, qua bà Y Ban... thì hẳn hiểu rõ hơn chiều sâu ý nghĩ “kỳ thị” trong tâm hồn BG.

Anh Âu trầm giọng:

-Em không thể lấy rùng rú ra khỏi thằng Việt Cộng. (Cười hề hề).

Peter:

-Anh phải nói “*không thể lấy thằng Việt Cộng ra khỏi rùng rú*”.

Cả hai anh cùng cười hề hề.

BG (tiếp):

-Gần đây, khi ngồi xuống viết các bài Cho Người ‘Đã Chết’ mới lại càng thấy rõ điều hoài cổ trong chính mình hơn nữa. Nhiều người hay chê BG là tại sao cứ hoài cổ, tại sao không quên đi quá khứ để sống với hiện tại; nhưng với BG, nếu không nghĩ về quá khứ thì làm gì biết được GIÁ TRỊ CÓ **HAY KHÔNG** của hiện tại.

Anh Âu:

-Thì như anh đã viết cho em, không ai có thể thay đổi lịch sử, nhưng nếu một dân tộc không lấy lịch sử làm bài học thì dân tộc đó không có tương lai.

BG:

-Dạ đúng.

Anh Âu:

-Phải học lịch sử.

*

**

Peter nghiêm giọng:

-Tui nói thật nghe, “*you*” rất là nghệ sĩ, (BG cười xòa), nghệ sĩ đúng nghĩa đó.

Anh Bảo (nãy giờ ngồi im, bây giờ lên tiếng):

-Những người viết văn được đều là nghệ sĩ.

Anh Âu cười hề hề:

-Mấy thằng bạn văn của tôi nó bựa dễ sợ.

Peter xua tay:

-Không phải đâu, anh Bảo. Tui đọc chắc chắn không nhiều bằng BG, nhưng cũng là loại ham đọc. Phải nói rằng không có nhiều tác phẩm làm tui bị xúc động. Dù vậy, nói thật, có một cuốn làm *touching* tui mà cho đến tận nay tui vẫn nhớ chi tiết. Đó là cuốn Chú Tư Cầu của Lê Xuyên. Tui có nói với anh Âu là anh phải dùng thì giờ mà đọc cuốn đó. Anh có đọc thì mới thấy rõ ràng thiên hạ rất lầm lẫn về tác giả Lê Xuyên. Thiên hạ cứ đem cái tính dục trong truyện mà đã kích phê bình ông. Ông Lê Xuyên ông chỉ dùng cái tính dục để viết *feuilleton* kiếm tiền. Còn cuốn Chú Tư Cầu là một cuốn có nội dung HOÀN TOÀN CHỐNG CỘNG. Chống Cộng một cách triệt để, một cách ghê gớm. Diễn hình là câu chuyện ông Vũ Uyên Giang từ Mỹ về, gặp ông Lê Xuyên ngồi bán thuốc lá lẻ ở đường Nguyễn Tri Phương, hỏi thăm cuộc sống làm sao, ông Lê Xuyên mới kể:

“*Tụi Hội Nhà Văn Sài Gòn tới nói với tao, nếu tao bằng lòng xé bỏ chừng 10 trang, 20 trang trong cuốn Chú Tư Cầu thì tụi nó sẽ cho tao vô Hội, hưởng lương biên chế*”.

Ông kia hỏi: “*Rồi anh tính sao?*”

Ông Lê Xuyên đáp: “*Tao nói với tụi nó: Con tui đẻ ra rồi, mấy ông muốn bóp mũi bóp họng gì thì cứ bóp, chứ còn tui hông làm vậy được.*”

Anh phi công Trần Văn Phúc (nãy giờ cũng ngồi im):

-Chuyện thật?

Peter cao giọng khẳng quyết:

-Thật!

BG:

-Giai thoại đó BG cũng có nghe giới nhà văn cũ ở Sài Gòn nói.

Peter:

-Có đọc Lê Xuyên mới thấy, trong đó, ông vẽ ra một gia đình có cái định mệnh nằm trong hoàn cảnh nghiệt ngã của đất nước. Thằng con lớn theo quốc gia; thằng con kế theo Việt Cộng, thằng Út (là chú Tư Cầu) theo quốc gia.

Cho nên ba áp lực, ba mặt trận thay phiên nhau mà quần, mà đè, làm cho người dân Miền Nam trong hoàn cảnh đó không biết đâu là *tà*, đâu là *chánh*.

Peter vẫn cao giọng:

-Đó, đọc Lê Xuyên là phải đọc ở cái chiều sâu như vậy.

BG:

-Nói thiệt với anh Peter, nhà văn mà kiếm được một người đọc như anh Peter là đủ thỏa mãn rồi.

Peter, vẻ ngạc nhiên, kêu lớn:

-Dữ vậy hả BG?

BG:

-Thiệt. BG là loại mọt sách nên bây giờ chỉ cần đọc chừng vài dòng trên một cuốn sách cũng đủ biết có nên đọc tiếp cuốn đó hay không.

Peter:

-*I believe you.*

BG:

-Khi còn trẻ, BG đọc từ lum để tìm cái hay cái dở của tác phẩm. Đọc để biết tại sao nó dở, điểm nào nó hay. Đọc để tìm hiểu, giống như đưa con nít đứng trước một thế giới mà nó muốn khám phá xem trong đó có gì.

Bây giờ vẫn đọc nhưng rất chọn lọc vì thì giờ vô cùng hạn hẹp. Vậy mà phải nói thiệt là “*sợ anh Peter luôn!*”

BG (cười, tiếp):

-Bản chất nhà văn vốn dĩ cô đơn. Mỗi nhà văn có một đẳng cấp riêng, nhà văn nào thì đọc giả đó. Sự việc chờ đợi đọc giả hiểu rõ ràng những gì mình viết là điều *không hề có* trong BG. Tuy nhiên (cười) phải công nhận, anh Peter là một người đọc rất kỹ những gì nhà văn viết. Sự đọc của anh không chỉ ở bề mặt một tác phẩm, mà là đọc từ chiều sâu ý tứ tác giả.

Lấy ví dụ buổi uống rượu đêm nay, anh Peter không nhìn cuộc vui bằng mấy đĩa gà, chai Rémy Martell, mấy đĩa bánh mì hay mấy lon bières, mà “*anh nhìn tới cái đáy chủ đích*” của nó. OK, buổi họp mặt thế này đâu phải dễ kiếm, đâu phải ngày mai BG về San Jose là có thể ngồi trong một chục buổi như vậy. Hoặc anh Peter, ngày mai vẫn tiếp tục cái nghề bán xe hơi Honda nhưng anh sẽ không gặp được những người bạn như trong buổi rượu đêm nay...

Peter cắt ngang:

-Thấy không? Người đàn bà thân hình bé nhỏ (BG bật cười) mà lời nói rất trượng phu hào sảng!

Peter lập lại:

-Rất là hào sảng!

BG nghiêm giọng:

-Viết văn mà gặp một người đọc như anh Peter thì thật hứng thú để viết. (Nói thêm sau một chút im lặng) Đồng thời cũng rất là sợ.

Peter:

-Sợ gì?

BG:

-Sợ phê phán nếu viết bậy!

Peter la lên:

-Dữ vậy BG?

BG:

-BG nói thật. Tại sao? Xin đáp: mình thuộc loại nhà văn rất trọng chữ nghĩa nên không bẻ cong ngòi viết và cũng **“không cần ai đọc...”**

Peter:

-Tui biết.

BG:

-...nhưng gặp một độc giả đọc kỹ như anh, thấy thật thú vị. Ví dụ, gần hai trăm năm, sau khi Dostoievski đã chết, BG đọc các tác phẩm ông không phải ở bề mặt ông viết thôi, mà đọc cái đáy chiều sâu của điều nhà văn muốn bày tỏ. Anh Peter cũng là người như vậy.

Peter:

-Nói thiệt với BG, khi còn trẻ, tui có đọc cuốn *Anh Em Nhà Karamazov* với cuốn *Tội Ác & Hình Phạt*, phải nói rằng thấy khó đọc quá.

BG:

-Vậy mà khi anh đã vượt qua được bức tường khó đọc ấy thì anh sẽ nhìn thấy **“cái Tôi-văn-chương của mình”** nó nhỏ lấm; giống như anh đã leo tới đỉnh cao rồi thì sẽ thấy mọi thứ thuộc về mình trên lãnh vực chữ nghĩa chỉ đều là hạt cát. Đó là điều BG dạy Âu Cơ sau khi đã thử sức nó bằng lời xúi giục nó đọc *Tội Ác Và Hình Phạt* vào năm 14 tuổi, hẳn nhiên bằng Anh ngữ.

Peter:

-Phảng phất đâu đây, tui thấy rõ ràng Âu Cơ được kết hợp bởi hai cái tài hoa của bố và mẹ nên trong tương lai, cô đó hẳn sẽ là một tay đáng nể.

BG:

-Cảm ơn anh.

Peter:

-Tui hông có sính thơ nhưng mà tui thấy thơ ông bố Âu Cơ cũng thật tài hoa, ghê gớm lắm.

BG cúi đầu:

-Thật ra, anh Peter à, Thi ca, Văn chương, Hội họa hay Âm nhạc, làm điều nào cũng TỐT, NẾU mình để cái Tâm chân thật vào trong đó.

Peter lập lại:

-Đúng, cái Tâm chân thật.

BG:

-Đó là lời BG luôn luôn khuyên Âu Cơ từ ngày nó bắt đầu đi vào nghiệp viết. Đêm qua cũng email cho nó, lập lại điều ấy, đăng trong Viết Cho Người Đã Chết bài mới nhất.

Peter:

-Tui có đọc lá thư BG viết, trong bài đó. Tui khoái quá. Tui nói với anh Âu hoài, ông Trịnh Công Sơn ông giống đời, ông lờ thiên hạ, ông làm bài nhạc “*Sống trên đời sống cần có một tấm lòng dù để gió cuốn bay*”. Nhưng đó chỉ là cái ý ông lập lại từ ông Sơn Nam thôi. Sơn Nam có viết một truyện ngắn lấy tựa Con Bầy Đưa Đò được tui coi là kim chỉ nam để đi vào đời. Tuyệt lắm! (...) Từ câu chuyện Con Bầy Đưa Đò mà tui thấy cuộc đời có rất nhiều cái Đẹp cái Hay. Đó là những truyện ngắn tui mê.”

[]

(Hết trích)

[]

Trần Thị Bông Giấy
(Bài viết xong tại San Jose, thứ Bảy Au. 24/2019 7:09 PM.)

[]